



คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณ
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
วิทยาศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (ชีววิทยาสิ่งแวดล้อม)

สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเป็นพระบรมชัตติยานีคู่พระบารมีแห่งพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงดำเนินตามรอยพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจงานน้การ เพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติและความผาสุกของอาณาประชาราษฎร์ของพระองค์โดยต่อเนื่องตลอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน

จากการที่ได้ตามเสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในพื้นที่ต่าง ๆ ตลอดเวลานั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงได้พบเห็นสภาพป่าไม้พื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งเคยมีความอุดมสมบูรณ์ในอดีตถูกบุกรุกทำลายไปเป็นจำนวนมาก ยังผลให้เกิดสภาวะความแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำทั้งด้านการเพาะปลูกพืช อุปโภคและบริโภค ผลที่ตามมาก็คือ ความทุกข์ยากเดือดร้อนของพสกนิกรของพระองค์ จึงทรงมีพระราชดำริ เพื่อฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้เพื่อให้ “คน” กับ “ป่า” อยู่ด้วยกันได้อย่างเป็นสุข จึงได้มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอันเกิดจากความห่วงใยในพสกนิกรของพระองค์ ได้ทรงมีพระราชกระแสหลายครั้งหลายคราที่ทรงห่วงใยเกี่ยวกับป่าและสิ่งแวดลอม เป็นต้นว่า “ถ้าเราตัดป่ามาก ๆ ข้าพเจ้าก็เกรงว่าน้ำของเรานี้ก็จะหมดไป ค่อย ๆ ร่อยหรอไป ไม่สมดุลกับการเกิดของประชากรที่ต้องใช้น้ำ ป่าไม้นี้ช่วยซึมซับน้ำฝนไว้ใต้ดิน เรียกว่าทำน้ำใต้ดินแล้วค่อย ๆ ระบายลงมาเป็นธารน้ำ เป็นลำคลอง เป็นแม่น้ำที่เราได้ใช้เสมอมา เราจึงควรถนอมรักษาป่าไว้ให้คงอยู่เป็นต้นน้ำลำธาร เพื่อว่าลูกหลานเราจะได้ไม่ลำบาก” “แม่น้ำนี้ไม่ใช่ของหลวง ไม่ใช่ของใคร แม่น้ำเป็นของเรา ทิ้งอะไรลงไปมาก ๆ ของเน่า ปลาตาย สัตว์น้ำตายหมด เพราะไม่มีออกซิเจน แล้วใครจะเป็นทุกข์ ก็คนเป็นทุกข์” “การที่ข้าพเจ้าเตือนให้คนไทยรักษาป่า ไม่ใช่จะเห็นป่าสำคัญกว่าคน แต่ให้รักษาป่าไว้สำหรับเก็บน้ำจืดไว้เพื่อคน เพราะน้ำมีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตมนุษย์ ข้าพเจ้าจึงขอวิงวอนให้คนไทยช่วยกันรักษาป่า ซึ่งเป็นแหล่งน้ำเพียงแหล่งเดียวของประเทศไทยไว้ให้ดี...” พระราชดำรัส ที่แสดงให้เห็นถึงความห่วงใยที่ทรงมีต่อป่าไม้ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำ ทั้งนี้จากการที่ได้เสด็จฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วพระราชอาณาจักรเป็นเวลากว่า ห้าสิบปี ทำให้ทรงทราบถึงชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎรไทยว่าส่วนใหญ่เป็นชาวนาชาวไร่ที่ยากจน ที่มีผลมาจากการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดภาวะแห้งแล้งเพาะปลูกไม่ได้ผล จึงมีพระราชดำริที่จะหาทางแก้ไขด้วยการปลูกป่า เพื่อให้ป่าที่เสื่อมโทรมหรือหมดสภาพป่ากลับมา มีความอุดมสมบูรณ์เหมือนดังเดิม

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเริ่มปลูกป่าตามโครงการ ป่ารักษ์น้ำ เป็นแห่งแรกที่บริเวณ เขิงภูผาเหล็กติดอ่างเก็บน้ำคำจวง บ้านถ้ำตัว ตำบลส่องดาว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร เมื่อวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๒๕ เนื่องจากสภาพพื้นที่บริเวณนี้ หมดสภาพป่ากลายเป็นดินลูกรัง จึงทรงปลูกไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ซ้อ และไม้ยูคาลิปตัส ประมาณ ๑๐๐ ต้น ลงในเนื้อที่ ๑ ไร่ เพื่อให้ราษฎรได้เห็นการปลูกอย่างถูกวิธี ต่อมา สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงปลูกป่ารักษ์น้ำเพิ่มเติมที่บ้านหนองไผ่ ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน และที่บ้านทรายทอง ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว รวมพื้นที่ป่ารักษ์น้ำในระยะแรกประมาณสองร้อยกว่าไร่ และเมื่อราษฎรได้เห็น ไม้บางชนิดที่ปลูก เช่น ยูคาลิปตัส เจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงระยะเวลาไม่นานสามารถนำมาใช้ ประโยชน์หรือจำหน่ายได้ โครงการป่ารักษ์น้ำ จึงขยายตัวไปทั่วภาคอีสาน นอกจากนี้แล้ว โปรดให้จ้างราษฎรยากจน ที่เคยลักลอบตัดไม้มาก่อนมาเป็นแรงงานปลูกป่า เมื่อราษฎรเหล่านี้มีรายได้พอยังชีพ ก็ไม่จำเป็นต้องลักลอบตัดไม้ ขายให้พ่อค้าอีกต่อไป ทั้งยังเป็นการปลูกฝังให้เห็นความสำคัญของป่าไม้ สร้างสำนึกความหวงแหนป่าไม้ที่พวกตน ได้ปลูก โครงการป่ารักษ์น้ำ ตามพระราชดำริ จึงก่อให้เกิดป่าไม้และต้นน้ำที่อุดมสมบูรณ์

สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชปณิธานอันแน่วแน่ในการที่จะบรรเทาวิกฤตการณ์ การขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงของปวงพสกนิกรของพระองค์ ทรงมีพระราชเสาวนีย์ว่า “ขาดน้ำ ทุกชีวิตสิ้นสุด ทันทที” การรักษาแหล่งน้ำไว้ให้เป็นที่พักอาศัยของมวลสัตว์โลกทั้งหลายนั้น น่าจะเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ใคร ช่วยกันได้ ก็น่าจะช่วยคนละไม้คนละมือ อย่างน้อยช่วยกันป้องกันมิให้ บ่อ คลอง แม่น้ำ ทะเล มหาสมุทรสกปรก ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ต้องรู้ว่ายิ่งคนมากขึ้น ของสกปรกต่าง ๆ ที่เราระบายสู่ม่าน้ำ ทะเลนั้น มีมากพอที่จะ ทำลายพันธุ์สัตว์น้ำที่คนอาศัยเลี้ยงชีวิต คนยังใช้ยาฆ่าพืช ฆ่าแมลง ที่แรงและสลายตัวได้ยากกันอย่างมาก ด้วย ความคิดเพียงแต่จะสะดวก เร็ว และง่าย เท่านั้น ไม่คิดว่าสารเคมีเหล่านั้น รวมทั้งของที่คนไม่ต้องการแล้ว จะไป สะสมกันเกิดเป็นพิษทำลายชีวิตสัตว์ที่เป็นประโยชน์ต่อชีวิตคน สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงเห็น ว่าป่าไม้ในพื้นที่ต่าง ๆ กำลังถูกแผ้วถางทำลายอย่างรวดเร็ว จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการชักชวนประชาชนทั่วไป และข้าราชการส่วนต่าง ๆ ร่วมกันปลูกป่าตัวอย่าง เพื่อเป็นการชักชวนให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรักและหวงแหน ป่าไม้ ดังนั้น จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานชื่อโครงการนี้ว่า “โครงการป่ารักษ์น้ำ” ในพื้นที่ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ มีจำนวน ๕ โครงการ ได้แก่

๑. [โครงการป่ารักษ์น้ำ บ้านถ้ำตัว](#) ตำบลส่องดาว อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร
๒. [โครงการป่ารักษ์น้ำ บ้านป่ารักษ์น้ำ](#) ตำบลโคกสี อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร
๓. [โครงการป่ารักษ์น้ำ บ้านกุดนาขาม](#) ตำบลเจริญศิลป์ อำเภอเจริญศิลป์ จังหวัดสกลนคร
๔. [โครงการป่ารักษ์น้ำ บ้านจาว](#) ตำบลม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร
๕. [โครงการป่ารักษ์น้ำ บ้านทรายทอง](#) ตำบลปทุมวาปี อำเภอส่องดาว จังหวัดสกลนคร

ด้วยความตระหนักและสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรง
บำเพ็ญพระราชกรณียกิจในด้านการปลูกป่าก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใหญ่หลวงแก่พสกนิกรในการประกอบอาชีพ
และการดำรงชีวิตให้มีความสมบูรณ์พูนสุข ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อวิทยาการสาขาชีววิทยาสิ่งแวดล้อม ดังได้
พรรณนามา สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๔๗
จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ให้ ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาวิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาชีววิทยาสิ่งแวดล้อม
เพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณให้ปรากฏและเป็นมงคลประวัติแก่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีสืบไป
